

# Els noms de Tortellà

Una monografia que s'acaba de publicar recull i analitza per primer cop cadascun dels masos d'aquest municipi

El treball, de Robert Bayer i Santi Soler, posa èmfasi en la toponímia de les 90 cases estudiades



La Quintana l'any 1896 AUTOR DESCONEGUT / ARXIU SANTI SOLER.

El subtítol del llibre ho diu tot: història, societat i patrimoni. Efectivament, *Els masos de Tortellà* ( Editorial Gavarres [<http://www.gruppgavarres.cat>] ), de Robert Bayer i Santi Soler, és una immersió divulgativa i rigorosa al món, ja desaparegut, en què les cases de pagès, en tant que explotacions agrícoles i ramaderes, eren el pal de paller de la societat rural. Es tracta d'un estudi exhaustiu dels masos –existents i desapareguts– del municipi garrotxí, per cadascun dels quals s'ofereix un relat sobre els seus orígens, l'evolució... També s'explica d'on ve el nom i, sempre que es pot, quins n'han estat els masovers. En total, hi consten 46 cases en actiu (junt amb els textos hi ha abundant

material fotogràfic) i 44 de desaparegudes.

Explica Santi Soler en el pròleg que l'origen del treball es remunta al 1986, quan Bayer i ell van muntar una exposició fotogràfica sobre aquest patrimoni de Tortellà. L'èxit que va tenir els va animar a buscar més dades als arxius i a preparar els textos de la futura publicació, un projecte que es va estroncar amb la mort de Bayer, el 2001. Però, complint el desig del finat, Soler va continuar la feina, que completaria ara fa deu anys i que fins avui restaria en un calaix.

Abans dels capítols sobre cadascun del masos, el lector disposa d'una extensa introducció sobre la funció, l'estructura i la vida en aquests recintes. Bayer i Soler expliquen que és a partir del segle XI que aquest tipus d'explotacions agràries es van implantant en el territori, en un procés que la pesta negra del segle XIV va tallar, fent que se'n tanquessin moltes. Després vindria el profitós segle XVIII, quan es construeixen masos nous. Al segle XIX –es diu al llibre– “la majoria dels propietaris dels masos són rendistes que, en molts casos, ja no viuen a Tortellà, sinó a Olot, Girona, Barcelona o altres ciutats”. L'any 1940 encara una quarta part de la població de Tortellà vivia als masos, i en cadascun hi havia una mitjana de sis persones, però a mesura que va avançar el segle XX les cases de pagès deixen de ser “aquelles explotacions familiars seculares”, els pagesos van desapareixent i els masos s'abandonen o passen a tenir una funció de segona residència, habitatge o allotjament turístic, sense cap vincle directe amb l'agricultura i la ramaderia.

Soler –historiador i arxiver– admet que un dels aspectes més interessants del treball és la toponímia de les cases, que sovint dona pistes de la seva història. En conversa amb aquest diari, el coautor posa l'exemple de Ca la Coixa, una casa que s'anomena així des del segle XVII, coincidint amb el naixement d'una nena, la Quitèria, “ferida d'un mal aire”, segons es descriu en un testament. Sens dubte, el lector encuriósit s'abocarà a llegir d'on ve que a uns masos els anomenin Matacàs, Piquenya, Can Sila, Patorra...

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 13-10-2022, Pàgina 21

Font del document: <http://www.elpuntavui.cat/societat/article/5-societat/2202959-els-noms-de-tortella.html>